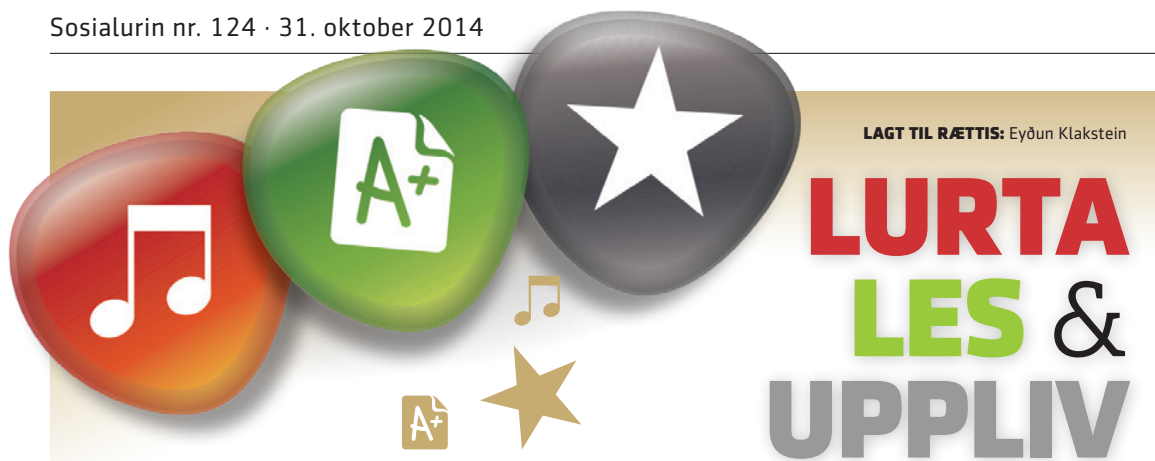

LAGT TIL RÆTTIS: Eyðun Klakstein

LURTA LES & UPPLIV

Batman 75 ár

Superhetjan Batman kann í ár hátíðarhalda sín 75 ára fæðingardag. Tað vóru Bob Kane og Bill Finger, sum í 1939, tá ið tað spruttaði undir lokinum í Europa, skaptu Batman. Tað fyrsta, sum sást til Batman, var í tekniseriuni Detective Comics. Síðani er Batman ein tann kendasta superhetjan, ið er skapt, og fleiri sjónleikarar hava spælt Batman í filmi – eitt nú Val Kilmar, Christian Bale og George Clooney.

Samkynd muslimsk kvinna

Leikbólkurin InTime Theatre sýnir í hesum døgum einmansleikin »Einki orð« á Tjóðpalli Føroya. Sóley Danielsen er leikari, og íslenska Jenný Lára Arnórsdóttir er leikstjóri Einku orð snýr seg um lívið hjá einari muslimskari kvinnu, ið stríðist við at sameina sín muslimska samleika við sín samkyndleika. Hann snýr seg eisini um nógvu fordómarnar, ið valda um islam.

Annie Lennox tulkar amerikanskt

Annie Lennox, sum var fødd í Aberdeen og hevur verið ein av kvinnuligu profilunum í altjóða popptónleiki – ikki minst sum sangari í bólkinum Eurythmics – hevur givið nýggja fløgu út. Hon er framvegis ein frálík sangari og tulkari av sangum. Hesaferð hevur hon gravað eftir gulli í USA og hevur gjørt sína útgávu av gomlum sangum, sum eitt nú Billie Holliday og Nina Simone hava sungið. Útgávan kallast hóskandi Nostalgia.

Scorsese ger film um Greatful Dead

Leikstjórinn Martin Scorsese hevur gjørt kendar filmar um eitt nú The Band, Bob Dylan og Rolling Stones. Nú er Scorsese farin í holt við ein film um psykedeliska rockbólkin Greatful Dead. Hetta skrivar blaðið Variety. Oddamaður í Greatful Dead var Jerry Garcia, ið doyði í 1995. Filmurin um skal innihalda gamlar filmsupptøkur, samrøður og annað.

iTunes missur sølu

Tað gongur ikki serliga væl hjá iTunes, sum er heimsins størsti seljari av tónleiki. Síðan ársbyrjan er sølan hjá iTunes minkað við heili 13 prosent, og tað er á einum talgiltum marknaði, sum annars bert hevur upplivað framgongd. Greinarar siga við Wall Street Journal, at tað eru tær mongu bíligu tænaðstunarnar við tónleikastreaming og niðurtøku, sum hava rakt søluna hjá Apple.

Seinasta verkið hjá Williami

Laterna Magica var seinasta verkið hjá Williami Heinesen, og nú er bókin týdd til føroyskt. Søgurnar í bókini hava Havnina sum baksýni, men tær fara fram allastaðni, til

alla tíðir og snúgva seg um mannalívið – um fæðing og deyða, kærleika, longsul og vónir, hugmód og kúgan og góðsku, álvara og skemt. Jonhard Mikkelsen hevur týtt bókina til føroyskt.

UMAFTURAFTURUM HØGNI DJURHUUS

Móðurmálsviðursløn 2012

Hvast hálsprýði við knúti

Seinast høvdu vit sjúkur, fjølmiðladarlingin, uppi at venda her. Nú taka vit einasta heilivágín, sum bæði skjótt og væl lekir allar sjúkur eina ferð fyri allar. Hann eitur deyðin og krevur onga resept. Kill your darlings.

Eingin húsafløvi, housewarming, verður í køldu og slavnna kjallaraíbúðini. Men opið hús verður eftir at flagið er lagt á og gravarin farin til hús.

Svart skemt er hvassasta skemtið, sigst. Gálgaskemt kallast svarta skemtið eisini. Gálgaskemt, ravmagnsstólsskemt er í so háspent, stavar, sum orðið bendir á, frá støðum í lívinum, sum eru vónleysar, haðani eingin vegur er aftur. Til dømis kundi tann deyðadæmði spyrja bøðilin, beint áðrenn hann skuldi í gálgan, um onkur knútamaður bant slipsa-knútt á lykkjuna, ella um ein skóti bant knútin. Um hongslini á lemminum eru smurd nýliga. Ella kann tann gálgadæmði siga við bøðilin: vit siggjast.

Bretar eru heimsmeistarar í svørtum skemti, ja, skemti yvirhøvur. »Always Look on the Bright Side of Life« syngja teir hangandi á krossinum. Tað ræður um at fáa tað besta burtur úr øllum, so sum frálíka útsýninum yvir Jerusalem nakrar metrar uppi á krossbjálkunum.

Deyðin er so miskunnarleysur, náðileysur, at besta vápníð móti honum hjá teimum, sum ikki vænta sær eitt annað lív eftir deyðan, er kolasvart skemt.

Nógv siga okkurt skilagott, beint áðrenn tey sleppa endanum. Heilar bókur eru við seinastu orðunum hjá kendum fólki.

Løgið, at fólk fáa hugsavnað seg um at siga okkurt, sum er vert at goyma, beint áðrenn tey doyggja.

Onkur gevur sær enntá stundir at yrkja, tá deyðin kemur og ikki ætlar sær at fara tómhentur.

Tann besti er Þórir Jökull Steinfinnsson, stríðsmaður,

ribbaldur og skald í Íslandi í 13.öld. Hann varð tikin í bardaga á Norðurlandinum 21.august í 1238. Tá var borgarakríggj í Íslandi. Þórir varð avrættaður, hálskøgdur. Tað var so tað, men verri fyri hann var, at bróðir ein mann, sum Þórir drap í einum øðrum bardaga árið fyri, tann 28.apríl í 1237, slapp nú at drepa Þórir. Íslendingasøgan hevur alt við, eisini dagfestingar og hvør drap hvønn. Teir, sum skrivaðu hana, vóru á staðnum sjálvir ella høvdu fólk á staðnum, sum sendu beinleiðis.

Men Þórir var ein rættiligt mannfólk. Hann bað ikki sín egna bøðil um umbering fyri at hava dripið bróður hansara. Hann lovaði ikki ongantið at drepa aftur. Hann bað ikki um loyvi at senda boð eftir advokati ella at roykja seinasta ballið. Nei, hann yrkti eina mergjaða yrking um seg sjálfan, áðrenn hann fekk banahøggið. Hann yrkti síni egnu minningarorð.

Yrkingin er eittans ørindi, men kanska vóru fleiri á veg, tá deyðadómurin, sum ikki kundi appellerast, varð framdur. Menn vóru nógv effektivari tá í tíðini.

Teir vóru so effektivir, at onkur, sum stóð hjá bøðilinum, hevði av berari tilvild kálvsskinn við sær og gásafjøður, so hann stenograferaði yrkingina við blóði og reinskrivaði hana seinni.

Yrkingin er væl yrkt eftir øllum reglum og treytum, sum tá vóru, við vanligum rími og stav-rími, so sum tey trý kini í fyrstu tveimum reglunum: *Upp skal á kjøl klífa/köld er sjávar drífa.*

Okkara maður fekk ikki strongd av deyðanum.

Seinastu orðini, hann yrkti, tá hann sá øksina ella svørðið nærkast hálsinum, vóru hesi: Ást hafðir þú meyrja/eitt sinn skal hver deyja.

Sera leysliga og óskaldsliga týtt: Kvinnur elskaðu teg, eina ferð skulu øll doyggja.

Tá vóru menn menn. Uttan møsn og nakað -krati.